

Голові разової спеціалізованої вченої
ради в Національному університеті
«Одеська політехніка»
доктору наук з державного
управління, професору
Саханенко С.Є.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, доцента
Надюк Зіновій Олександрович на дисертацію **Ломакіна Андрія Михайловича** «Аксіологічні засади організаційно-правового механізму управління сферою охорони здоров'я в Україні», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, темами

Сучасний стан сфери охорони здоров'я в Україні вимагає не лише оперативного реформування інституційної архітектури, а й переосмислення засад, на яких вибудовується система публічного управління цієї галуззю. У цьому контексті особливу значущість набуває вивчення аксіологічних засад управління, що ґрунтується на ціннісних орієнтирах, гуманітарних пріоритетах та етичних стандартах. Саме тому тема дисертаційного дослідження Ломакіна Андрія Михайловича «Аксіологічні засади організаційно-правового механізму управління сферою охорони здоров'я в Україні» є вкрай актуальною, своєчасною та відповідає стратегічним напрямкам розвитку публічного адміністрування в державі.

Обрана тема органічно вписується в рамки сучасних наукових досліджень, які проводяться у межах комплексних програм із модернізації державного управління, зокрема щодо формування людиноцентричних моделей публічної політики. Вона також тісно пов'язана з положеннями Стратегії розвитку системи охорони здоров'я України, Національної стратегії людського розвитку та міжнародних зобов'язань нашої держави у сфері прав людини та сталого розвитку. Дослідження резонує з фундаментальними темами академічної науки, зокрема з вивченням управлінських трансформацій у гуманітарному вимірі та адаптацією правових механізмів до вимог етичного регулювання.

Таким чином, актуальність дисертації обумовлена не лише об'єктивною необхідністю удосконалення управлінських рішень у сфері охорони здоров'я, а й потребою у системному впровадженні ціннісного підходу як основи сучасної моделі публічного управління в Україні. Дисертаційне дослідження

Ломакіна А.М. є логічною складовою загальнонаціональних науково-дослідних зусиль, спрямованих на гуманізацію управлінських практик.

Оцінка обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірності

Дисертація Ломакіна Андрія Михайловича вирізняється продуманою логічною структурою та внутрішньою послідовністю викладення матеріалу. Здобувач системно сформулював наукові положення, які мають глибоке аналітичне обґрунтування та підтверджуються як сучасною теорією публічного управління, так і практикою правозастосування в системі охорони здоров'я. Автор чітко виокремлює основні проблеми, пов'язані з аксіологічною невизначеністю організаційно-правового механізму управління, та пропонує інструменти їхнього розв'язання.

Особливої уваги заслуговують висновки дисертанта, які не є декларативними, а виступають логічним підсумком проведеного дослідження. Вони побудовані на основі порівняльно-правового аналізу, узагальнення управлінського досвіду, вивчення етичних стандартів і аналізу нормативно-правових актів. У роботі наведено низку практичних рекомендацій, спрямованих на запровадження ціннісних критеріїв в оцінку ефективності державного управління, перегляд ролі інституцій контролю та наглядових органів, запровадження механізмів моніторингу суспільного зворотного зв'язку.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації положень базується на поєднанні різних методологічних підходів – аксіологічного, структурно-функціонального, системного, порівняльного, що забезпечило комплексний підхід до проблеми. Автор упевнено оперує широким колом джерел – нормативних, наукових, статистичних – і глибоко аналізує динаміку розвитку управлінських практик в медичній сфері.

Таким чином, наукові положення, висновки й рекомендації, представлені в роботі, є належним чином аргументованими, відповідають цілям і завданням дослідження та мають істотну наукову й практичну вартість.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів

Одержані у дисертації результати ґрунтуються на достовірних джерелах інформації та ретельно підбраному емпіричному матеріалі. Автор оперує законодавчими актами, міжнародно-правовими документами, офіційною статистикою, аналітичними звітами, а також висновками, викладеними у сучасній науковій літературі. Такий підхід забезпечує високий рівень доказовості наукових положень і дозволяє стверджувати про надійність зроблених висновків.

Наукова новизна роботи проявляється, насамперед, у спробі комплексного осмислення аксіологічного виміру організаційно-правового механізму управління сферою охорони здоров'я, що раніше не було предметом окремого ґрунтовного дослідження. Автор пропонує авторське визначення поняття «аксіологічні засади публічного управління», вказує на особливості їхнього формування в гуманітарно-орієнтованих сферах, таких як медицина,

та розробляє модель їх імплементації на рівні нормативного регулювання та управлінських рішень.

уперше:

- з'ясовано, що формування аксіологічних засад управління сферою охорони здоров'я в Україні бере початок із поступового усвідомлення суспільством пріоритету людських цінностей у реалізації права на медичну допомогу, що відображено як у трансформації публічної управлінні, так і в нормативно-правовому полі охорони здоров'я;

– встановлено, що аксіологічні принципи управління охороною здоров'я – гідність, солідарність, рівність, справедливість – виступають не зовнішніми критеріями оцінки, а внутрішнім функціональним ядром публічного управління у цій сфері, що забезпечує її стратегічну орієнтацію на підвищення якості та доступності медичних послуг;

– сформульовано авторське визначення аксіологічного підходу до організаційно-правового механізму управління охороною здоров'я як інтегрованої системи принципів, інструментів і методів правового впливу, що ґрунтуються на домінантах гуманізму, соціальної справедливості, поваги до гідності особи, й спрямовані на гарантування реалізації права на здоров'я;

– обґрунтовано специфічні властивості аксіологічно орієнтованого механізму управління: нормативна визначеність, ціннісно обґрунтована управлінська діяльність, системна координація суб'єктів, прозорість процедур, відкритість для участі громадськості та підзвітність державних рішень;

– аргументовано, що аксіологічна основа публічного управління медичною сферою виступає ключовим чинником збалансованого поєднання соціальних, економічних та етичних інтересів у процесі реалізації політики охорони здоров'я в умовах реформування.

удосконалено:

– розуміння аксіологічних засад як невід'ємного елементу організаційно-правового механізму, що має враховувати як національні конституційно-правові традиції, так і імперативи міжнародного права в галузі прав людини, адаптовані до сучасних викликів охорони здоров'я;

– підходи до імплементації європейських стандартів у національну систему охорони здоров'я через призму аксіологічної адаптації управлінських рішень, що дозволяє зміцнити легітимність нормативної політики та правову сталість інституційної структури.

набуло подальшого розвитку:

– концепція аксіологічного підходу до публічного управління охороною здоров'я, яка базується на принципах гуманізму, гідності, соціальної рівності, солідарності та прозорості як базових детермінант ефективної та легітимної медичної політики;

– обґрунтування значення аксіологічного виміру в контексті європейської інтеграції, що дозволяє не лише узгодити українське законодавство зі стандартами ЄС, а й переорієнтувати зміст управлінської діяльності на реалізацію публічного блага, забезпечення прав і потреб людини.

Таким чином, наукова новизна дисертації полягає не лише у формулюванні нових понять і підходів, а в розробці прикладних моделей, які можуть бути інтегровані в сучасну управлінську практику. Вона має як концептуальний, так і прикладний вимір, що надає дослідженню особливої цінності як для науки, так і для державної політики.

Здобувач також запропонував концепцію організаційно-правового механізму управління, структурованого за аксіологічним принципом, із чітко окресленими елементами та взаємозв'язками. Цей підхід дозволяє поглибити розуміння сутності управлінських процесів у системі охорони здоров'я, орієнтуючи їх не лише на ефективність і результативність, а й на дотримання ціннісних засад, таких як гідність, солідарність, етична відповідальність, доступність медичних послуг.

Таким чином, наукова новизна дослідження Ломакіна А.М. є вагомою та різновекторною – як у теоретичному, так і в прикладному аспектах. Вона виявляється у переосмисленні категоріального апарату, створенні нової аналітичної моделі, запропонуванні інноваційних управлінських підходів, які ґрунтуються на етично ціннісному базисі.

Достовірність результатів і практична значущість результатів дослідження

Результати дисертаційного дослідження Ломакіна Андрія Михайловича підтверджені системним аналізом нормативно-правової бази, порівнянням з іноземним досвідом, аналітичним опрацюванням статистичних і управлінських звітів, а також критичним осмисленням сучасних наукових підходів. Здобувач продемонстрував високий рівень наукової культури, вміло використовуючи міждисциплінарні методи аналізу – правовий, управлінський, соціогуманітарний, а також методи прикладної аксіології. Це забезпечило цілісність дослідження та його аналітичну глибину, що, у свою чергу, дозволяє визнати представлені результати обґрунтованими й достовірними.

Практична значущість роботи виявляється в конкретних пропозиціях, які можуть бути застосовані в процесі реформування системи охорони здоров'я України. Йдеться, зокрема, про імплементацію ціннісно-орієнтованих підходів до формування управлінських рішень, перегляд механізмів оцінки ефективності органів публічного управління, створення інституцій, відповідальних за етичну експертизу медичної політики, розвиток правової інфраструктури для гарантування гуманітарних стандартів у сфері охорони здоров'я.

Дисертант пропонує концептуальні підходи, які можуть бути враховані в діяльності Міністерства охорони здоров'я України, профільних парламентських комітетів, органів місцевого самоврядування та інших інституцій, задіяних у реалізації державної політики в медичній галузі. Вони також можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти, під час підготовки управлінських кадрів, при розробці навчальних курсів з медичного та адміністративного права, публічного управління, біоетики.

Таким чином, дослідження має значну практичну цінність як з точки зору державного управління, так і з позиції правозастосування, етики, стратегічного планування у медичній сфері. Практична релевантність підвищує прикладне значення дисертації й створює підґрунтя для подальшої імплементації її положень у реальному управлінському середовищі.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях

Висвітлення основних результатів дослідження у наукових публікаціях є важливою складовою апробації та верифікації наукової роботи. У випадку з дисертацією Ломакіна Андрія Михайловича це завдання виконане на належному рівні. Дисертант представив результати свого дослідження у низці наукових статей, з яких окремі опубліковано у фахових виданнях, що входять до переліку наукових видань України, а також у матеріалах конференцій, де автор мав змогу обговорити свої ідеї з фахівцями у сфері публічного управління, права, охорони здоров'я.

Тематика опублікованих матеріалів повністю відповідає змісту дисертації, охоплює ключові теоретичні, методологічні та прикладні положення роботи. У статтях автор послідовно висвітлює концептуальні засади формування аксіологічної моделі публічного управління, розкриває структуру організаційно-правового механізму управління з урахуванням гуманітарних чинників, обґрунтовує необхідність переорієнтації правової політики в медичній сфері на ціннісну парадигму. Значна увага в публікаціях приділена проблемам імплементації міжнародних етичних стандартів, зокрема декларацій ЮНЕСКО, у вітчизняну управлінську практику.

Аналіз змісту опублікованих робіт свідчить про достатній рівень повноти викладення основних положень дисертаційного дослідження. Висновки, представлені в цих публікаціях, не лише демонструють глибину аналітичної роботи автора, а й засвідчують наукову зрілість здобувача, його готовність до самостійної науково-дослідної діяльності у складній сфері міждисциплінарних досліджень.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Попри високий науковий рівень виконання, робота Ломакіна Андрія Михайловича не позбавлена окремих дискусійних положень, що, однак, є природним для сучасного наукового дослідження міждисциплінарного характеру. Такі положення не знижують загальної якості дисертації, а навпаки – свідчать про глибину порушених у ній проблем і потенціал до подальших наукових розвідок.

По-перше, дискусійною виглядає позиція автора щодо практичної імплементації аксіологічного підходу в нормативно-правове регулювання. Запропоновані підходи є безумовно цінними, однак потребують подальшого уточнення щодо механізмів їхнього правового закріплення в умовах чинної української правової системи, що не завжди є гнучкою до етичних інновацій.

По-друге, варто звернути увагу на потенціал глибшого опрацювання проблематики на рівні регіонального управління, зокрема в контексті децентралізації. Аксіологічний вимір управління на рівні громад і місцевих

закладів охорони здоров'я не отримав достатнього висвітлення, хоча саме цей рівень найчастіше безпосередньо взаємодіє з громадянами у контексті реалізації права на охорону здоров'я.

По-третє, в частині порівняльного аналізу міжнародного досвіду було б доцільно більш докладно зупинитися на прикладах конкретних країн, у яких механізми аксіологічного управління набули нормативної форми – це дало б змогу глибше аргументувати запропоновані автором рекомендації щодо впровадження ціннісного підходу в Україні.

По-четверте, викликає інтерес запропоноване дисертантом авторське визначення аксіологічних засад публічного управління в сфері охорони здоров'я. Водночас воно потребує подальшого узгодження з чинною термінологією у сфері правознавства та публічного адміністрування, оскільки в роботі відчутна певна концептуальна гетерогенність між аксіологічними категоріями (цінність, благо, моральність) і традиційно юридичними поняттями (компетенція, повноваження, відповідальність). Уточнення цієї категоріальної бази сприяло б підвищенню аналітичної строгості дослідження.

По-п'яте, в роботі вартувало б глибше опрацювати етичні дилеми, що виникають на стику медичного права і управлінських рішень у кризових ситуаціях (наприклад, під час пандемій або обмежених ресурсів). Такі кейси є критично важливими для верифікації запропонованого аксіологічного підходу, однак у роботі вони представлені фрагментарно. Включення подібного контексту сприяло б поглибленню практичного аспекту дослідження та зміцнило б позиції дисертанта як науковця, який вміє застосовувати теорію в складних, нестандартних умовах.

Водночас зазначені зауваження мають переважно конструктивний характер і не применшують наукової та практичної значущості дисертаційної роботи. Навпаки, вони вказують на потенційні напрями подальших досліджень і підтверджують актуальність обраної тематики.

Висновки і загальна оцінка дисертаційного дослідження

Дисертаційна робота Ломакіна Андрія Михайловича «Аксіологічні засади організаційно-правового механізму управління сферою охорони здоров'я в Україні» є комплексним, міждисциплінарним дослідженням, яке поєднує у собі теоретичну глибину, методологічну обґрунтованість та прикладну спрямованість. Автору вдалося висвітлити малодосліджений, проте надзвичайно актуальний напрям у сучасній науці публічного управління – осмислення та імплементація ціннісних (аксіологічних) засад у механізми управління гуманітарною сферою.

Здобувач запропонував власну концепцію організаційно-правового механізму управління, який базується на аксіологічному підході та орієнтований на забезпечення гідності, етичної відповідальності, солідарності й справедливості в державній політиці у сфері охорони здоров'я. Сформульовані ним наукові положення відзначаються високим рівнем обґрунтованості, а висновки логічно випливають із глибокого аналітичного опрацювання проблеми.

Дисертація засвідчує, що її автор володіє сучасними науковими методами, здатний до самостійного критичного мислення, творчого переосмислення наявних підходів і вироблення нових стратегічних орієнтирів для державної політики. Практичні рекомендації автора є актуальними та можуть бути використані в процесі реформування медичної галузі, зокрема в частині нормативного забезпечення та інституційного проектування політик на основі ціннісних пріоритетів.

На підставі всього викладеного можна впевнено стверджувати, що дисертаційна робота Ломакіна Андрія Михайловича «Аксіологічні засади організаційно-правового механізму управління сферою охорони здоров'я в Україні» відповідає вимогам до кваліфікаційних наукових праць, визначеним Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Опонент

Надюк Зіновій Олександрович,

доктор наук з державного управління, доцент,

Волинський національний університет імені Лесі Українки